

رابطه بلوغ عاطفی با پرخاشگری در دانشجویان

عاطفه قاسمیان^۱

چکیده

هدف: هدف این پژوهش تعیین رابطه بلوغ عاطفی با پرخاشگری در دانشجویان در دانشگاه آزاد اسلامی بوده است. روش: پژوهش حاضر از لحاظ هدف یک پژوهش بنیادی است. طرح پژوهش از نوع همبستگی است که در آن رابطه بین متغیر بلوغ عاطفی و پرخاشگری با استفاده از ضریب همبستگی بررسی و تعیین می‌شود و حدود تغییرات یک یا چند متغیر با حدود تغییرات یک یا چند متغیر دیگر مورد مطالعه قرار گرفت. اطلاعات آماری بر اساس داده‌های به دست آمده پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها: نشان می‌دهد که بین بلوغ عاطفی با پرخاشگری رابطه منفی معنادار وجود دارد ($p < 0.01$ و $r = -0.52$). لذا با اطمینان ۰/۹۹ می‌توان گفت که هر چه دانشجویان بلوغ عاطفی بیشتری داشته باشد، میزان پرخاشگری آن‌ها کمتر است و همچنین یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بین بلوغ عاطفی با پرخاشگری رابطه منفی وجود دارد به این معنی که هر چه سطح بلوغ عاطفی دانشجویان بالاتر باشد میزان پرخاشگری آن‌ها پائین است و بالعکس. نتیجه‌گیری: می‌توان بیان داشت که هیجان‌ها در زندگی انسان نقش اساسی دارند و اگر بیش از حد در یک فرد جمع شوند باعث بروز رفتار غیر منطقی مثل پرخاشگری خواهد شد. بنابر این پرخاشگری زمانی رخ می‌دهد که تعادل بین تکانه‌ها و کنترل درونی در هم شکند.

واژگان کلیدی: بلوغ عاطفی، دانشگاه آزاد اسلامی، پرخاشگری

بلوغ عاطفی^۱ یکی از مراحل رشد هر فرد در زندگی است و در کنار رسیدن به بلوغ جسمی و فکری، اجتماعی و اقتصادی گامی اساسی در رسیدن به کامیابی و سعادت محسوب می شود. روانشناسان بلوغ روانی را توانایی فرد برای پذیرش دیگران و محیط پیرامونشان به همان شکلی که هست تعریف میکنند. اگر فرد به محیط اطراف خود مثبت نگاه کند و افکار نادرست و منفی را از خود دور کند بهتر می تواند عواطف خود را کنترل کند و این مسئله به بهبود روابط اجتماعی وی کمک شایانی می کند (حسن زاده، ۱۳۸۷). بلوغ عاطفی در واقع به معنای کنترل عواطف است. البته بلوغ عاطفی به این معنی نیست که فرد عواطف خود را پنهان یا سرکوب کند، بلکه می تواند با روش های نمود اعصاب مانند شل کردن عضلات، یوگا و روش های دیگری از این قبیل شدت آن را کم کند (احدی و بنی جمالی، ۱۳۸۵). نقش بلوغ عاطفی در عمل از سایر عوامل و انگیزه ها قوی تر است و باید همواره تحت کنترل و تزکیه ویژه باشد. اما با پرورش صحیح احساسات، با آموزش عاطفی می توان از آن به عنوان یک عامل بسیار قوی و قدرتمند برای ایجاد ارتباط عاطفی استفاده شود (کریمیان و حجازی، ۱۳۹۸).

مقیاس رفتار انسان بر اساس منطق و ملاحظه است. با این حال، بیشتر رفتارهای انسانی ناشی از احساسات است. درک اینکه احساسات چیست، ماهیت عواطف، کارکردهای احساسات مختلف، و چگونگی رشد احساسات برای درک ماهیت احساسات کودک اهمیت دارد، زیرا احساسات نقش عمده ای در زندگی انسان دارند. تأثیر احساسات بر رفتار انسان بسیار گسترده و عمیق است، زیرا انسان موجودی منطقی است. رشد شخصیت سالم به رشد عاطفی کودک بستگی دارد. برای داشتن یک زندگی سالم چه در موقعیت های رسمی و چه در موقعیت های غیر رسمی، رشد و ابراز صحیح احساسات ضروری است. اگر رشد عواطف سالم نباشد، رفتار عاطفی نیز در جامعه مورد نظر متعادل و قابل قبول نخواهد بود (سوترادار و سن، ۲۰۲۲). بلوغ عاطفی تعیین کننده مؤثر الگوی شخصی است. با این حال، همچنین به کنترل رشد مفهوم رشدی نوجوانان کمک می کند. رفتار عاطفی بالغ در هر سطحی نشان دهنده شکل رشد عاطفی بلوغ است. کسی که بتواند احساسات خود را حفظ کند، زوجی را که می تواند تاخیر را بشکند و بدون ترحم به خود رنج ببرند، ممکن است هنوز از نظر عاطفی مبهوت و کودکانه باشند (جوشی و همکاران، ۲۰۲۳). از طرفی رفتار پرخاشگرانه یکی از معضلات اجتماعی مهم و اساسی در هر جامعه ای است که به دلیل اهمیت آن به ویژه در دوران کودکی و نوجوانی مورد توجه ویژه قرار می گیرد. نمی توان تعریف مشخص و روشنی برای پرخاشگری ارائه کرد، زیرا تعریف پرخاشگری متأثر از فرهنگ، تجربه و باورهای جوامع مختلف متفاوت است. پرخاشگری یکی از واکنش های احساسی و طبیعی هر فرد در برابر شکست و موقعیت های ناخوشایند است. بچه ها خیلی زود یاد می گیرند که می توانند از طریق خشم به خواسته های خود برسند. دامنه خشم می تواند از توهین کلامی تا خشونت فیزیکی متفاوت باشد. رفتار پرخاشگرانه رفتاری است نسبت به یک فرد یا شی خاص با هدف آسیب رساندن یا ترساندن دیگران. در واقع پرخاشگری میل به آسیب رساندن جسمی یا عاطفی به دیگران است که شامل پرخاشگری فیزیکی از طریق رفتارهایی مانند شکستن اموال دیگران، هدف قرار دادن دیگران، هل دادن، پرتاب اشیا یا آسیب رساندن به حیوانات و همچنین پرخاشگری کلامی از طریق رفتارهایی مانند مشاجره و مشاجره است. انتقاد تهدید به توهین یا سرزنش دیگران است (زارع مقدم و محمدی مقدم، ۱۳۹۶). بنابراین این پژوهش حاضر برای دستیابی به این سوال که رابطه بلوغ عاطفی با پرخاشگری در دانشجویان چگونه می باشد مطرح گردیده است.

مبانی نظری تحقیق

بلوغ عاطفی

بلوغ عاطفی به معنای توانایی پاسخگویی مناسب به محیط است. بلوغ عاطفی نیز شامل آگاهی از زمان و مکان مناسب برای رفتار و آگاهی از زمان عمل با توجه به شرایط و فرهنگ جامعه ای است که فرد در آن زندگی می کند (بیسواس، ۲۰۱۸). بلوغ عاطفی در همه سطوح به فرد کمک می کند تا زندگی سالمی داشته باشد. از صاحبان بلوغ عاطفی می توان به کنترل عواطف و

¹ Emotional Maturity

² Sutradhar & Sen

³ Joshi & et al

⁴ Biswas

احساسات، پذیرش مسئولیت اعمال، رهایی از رفتار تکانشی، صبر و انتقاد اشاره کرد. در واقع بلوغ عاطفی به انسان می‌آموزد که احساسات خود را پنهان نکند، بلکه احساسات خود را به شیوه ای کارآمدتر بیان کند (مشهدی، عرب و جناآبادی، ۱۴۰۱).

اجرای برخی مداخلات می‌تواند به افزایش بلوغ عاطفی در نوجوانان کمک کند و یکی از این مداخلات آموزش مثبت اندیشی است که سلیگمن و چیکسنتمیهالی از پیشگامان این مداخله در سال ۲۰۰۰ بودند و هدف نهایی را شادی روانی مثبت می‌دانند که شامل سه مورد است. مولفه‌های احساسات، تعامل مثبت و منطقی است. احساسات مثبت شامل غرور، اعتماد، امید و خوش بینی است که با احساسات منفی مقابله می‌کند (جابسون، ۲۰۲۰).

نوجوانی با تغییرات ناشی از بلوغ و انتظارات جسمی، شناختی، عاطفی و اجتماعی همراه است. به همین دلیل دوران نوجوانی دوران حساسی محسوب می‌شود. این دوره انتقالی بین کودکی و بزرگسالی است. یکی از تحولات دوره نوجوانی، تحول عاطفی است که در طی آن، نوجوان تلاش می‌کند تا تعادل و سلامت عاطفی خود را تضمین کند و با رسیدن به بلوغ عاطفی، توانایی تأخیر در ارضای نیازهای روانی و اجتماعی را به دست می‌آورد. در طول این فرآیند، نوجوان تحمل و کنترل عواطف و احساسات قوی را به دست می‌آورد. رفتارهای عاطفی یک فرد بالغ در هر سطحی، نتیجه تکامل طبیعی بعد عاطفی او در دوران کودکی و نوجوانی است. انسان قادر است عواطف خود را کنترل کند و تأخیر در ارضای نیازها را بدون پشیمانی و رنج تحمل کند. رسیدن به مرحله بلوغ عاطفی سن دقیقی ندارد و تحت تاثیر عوامل زیادی، تربیت خانوادگی و سطح هوش افراد است (رضایی و جعفری، ۱۴۰۱).

همچنین بلوغ عاطفی یعنی رسیدن به آن سطح از توانایی در شناخت عواطف خود و دیگران و مدیریت این عواطف و احساسات به منظور ایجاد شرایط مطلوب تری در زندگی. این توانایی می‌تواند به فرد کمک کند تا رویدادها را از دیدگاه دیگران ارزیابی کند و مشکلات زندگی را به گونه‌ای برنامه‌ریزی و حل کند که هم خود و هم دیگران را در نظر بگیرد. بلوغ عاطفی فرآیندی است که طی آن شخصیت فرد به طور مستمر برای دستیابی به سلامت عاطفی بیشتر از نظر روانی و شخصی تلاش می‌کند. برخی از ویژگی‌های افرادی که بلوغ عاطفی دارند به شرح زیر است: فرد قادر است به تدریج یا تا حدی از پاسخ‌های عاطفی پاسخ دهد. او به شیوه‌ای همه یا هیچ پاسخ نمی‌دهد، بلکه خود را حفظ می‌کند. همچنین می‌تواند پاسخ‌های خود را به تأخیر بیندازد. آنقدر که تکانشگری حکمت سال را به تأخیر انداخت. او با کنترل ترحم به خود، سعی می‌کند آن را برای خود احساس کند نه اینکه خود تاسف ناپایدار را فرافکنی کند (هدایتی مقدم و بخشی پور، ۱۴۰۱).

بلوغ عاطفی به عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده در شکل‌گیری شخصیت، رفتار و نگرش افراد به شمار می‌رود و به تقویت رابطه با دیگران و افزایش خودارزشمندی فرد کمک می‌کند و ثبات عاطفی یکی از مولفه‌های اصلی در سلامت روان محسوب می‌شود. همچنین بلوغ عاطفی را می‌توان به عنوان فرآیندی تعریف کرد که در آن شخصیت همیشه برای احساس بهتر بهزیستی عاطفی تعیین می‌شود و اگر فرد یا کودکی از نظر عاطفی در حال رشد است، ممکن است این ظرفیت را داشته باشد که با خود، اعضای خانواده، همسالان، جامعه و فرهنگ و خود محیط خود سازگاری مؤثری داشته باشد. بنابر این او این ظرفیت را دارد که از سازگاری خود به طور کامل لذت ببرد. در کل می‌توان بیان داشت یکی از نشانه‌های مهم بلوغ عاطفی این است که فرد قبل از اینکه مانند یک فرد نابالغ یا یک کودک به آن واکنش نشان دهد، موقعیت را به طور انتقادی ارزیابی می‌کند. این باعث می‌شود که نوجوانان بسیاری از محرک‌هایی را که باعث طغیان عاطفی در جوانی می‌شوند نادیده بگیرند. نوجوانان بالغ عاطفی در پاسخ‌های عاطفی خود پایدار هستند و مانند گذشته از یک احساس یا حالت به حالت دیگر تغییر نمی‌کنند (جوی و متیو، ۲۰۱۸).

پرخاشگری^۴

نگاهی گذرا به دنیای اطرافمان نشان می‌دهد که عصر حاضر، عصر پرخاشگری است. همانطور که شواهد موجود نشان‌دهنده افزایش پرخاشگری در دهه‌های اخیر و اثرات مخرب آن بر تعاملات و روابط انسانی است. پرخاشگری را می‌توان ناشی از عوامل

¹ Seligman & Csikszentmihalyi

² Jobson

³ Joy & Mathew

⁴ aggression

فردی و بیولوژیک، محیطی و اقتصادی دانست. همچنین متخصصان نقش محیط آموزشی و سایر عوامل بیرونی را در بروز پرخاشگری و یادگیری رفتارهای پرخاشگرانه بسیار دخیل دانسته اند. در بهترین حالت، پرخاشگری ناشی از کمبود زمان آموزشی است و در بدترین حالت، پرخاشگری ناشی از افزایش موانع بر سر راه استفاده از امکانات آموزشی است. در دانش روان‌شناختی، پرخاشگری به‌عنوان آمادگی برای ابراز خشم، هر رفتار کلامی یا غیرکلامی است که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم برای صدمه زدن جسمی یا روانی به دیگران انجام می‌شود. شکل کلامی و فیزیکی آن نمایانگر مؤلفه‌های ابزاری یا رفتاری، خشم نمایانگر جنبه عاطفی و خصومت نمایانگر جنبه شناختی پرخاشگری است. (حسین‌خانزاده و همکاران، ۱۳۹۲).

قرن بیست و یکم که تحولات سریع فناوری را تجربه کرده است، شاهد تحولات تکنولوژیکی بوده است که در هر جنبه‌ای از زندگی ردپایی از خود به جای گذاشته است. علاوه بر تحولات تکنولوژیکی، این دوره همچنین شاهد یک مشکل بهداشتی مهم در سراسر جهان مانند همه‌گیری کوید-۱۹ بود. کوید-۱۹ باعث ایجاد مشکلات روانی و اجتماعی و همچنین اثرات جسمی و مشکلات سلامتی بر روی افراد شده است. با کوید-۱۹، روابط اجتماعی کاهش یافت و افراد مجبور بودند در طول فرآیند همه‌گیری با احساس تنهایی کنار بیایند. این تنهایی باعث شده است که آنها بیشتر به گوشی‌های هوشمند خود وابسته شوند و علاوه بر این، میزان پرخاشگری آنها افزایش یافته است. اعتیاد به گوشی‌های هوشمند، پرخاشگری و رفتارهای تنهایی از جمله مواردی است که هم در ارتباط با یکدیگر و هم تأثیرات آنها بر یکدیگر باید بررسی شود (کارااگلان ایلماز، اوسی و ایلماز؛ ۲۰۲۲). از طرفی پرخاشگری همواره یکی از دغدغه‌های مهم بشر بوده است. روانشناسان اجتماعی همیشه سعی کرده‌اند به دنبال این باشند که پرخاشگری دقیقاً چیست. تعریف اصطلاح «پرخاشگری» بسیار دشوار است. شاید هیچ الگوی رفتاری کلی و واحدی وجود نداشته باشد که با اصطلاح پرخاشگری مطابقت داشته باشد. حتی دانشمندان علوم اجتماعی هم به اتفاق آرا انتخاب نمی‌کنند که یک رفتار پرخاشگرانه باشد. همچنین ممکن است الگوهای رفتاری زیادی وجود داشته باشد که ما معمولاً آنها را پرخاشگری می‌نامیم. با این حال، بیشتر تعاریف پرخاشگری، آن را با رفتارهایی که هدف آن آسیب رساندن به عضو دیگری از گونه‌های مشابه است، برابر می‌دانند. این یک رفتار منفی است که باید حذف یا به حداقل برسد. همچنین پرخاشگری در میان نوجوانان ممکن است یک مشکل رو به رشد باشد و به‌عنوان یک پیش‌بینی‌کننده بزرگ مشکلات اجتماعی، روانی، رفتاری و تحصیلی در آینده در نظر گرفته شود. پیامدهای خصومت و پرخاشگری همچنان نه تنها باری بر دوش عاملان و قربانیان بلکه رویدادهای جوامع بشری در کل است (دوندر، ۲۰۲۳).

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش داخلی

نتایج تحقیق خجسته و سجادیپور (۱۳۹۹) با عنوان «رابطه بلوغ عاطفی با اضطراب اجتماعی و پرخاشگری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر شیروان» نشان داد که با ضریب اطمینان ۹۵ درصد در سطح خطای ۳/۳۱، بین بلوغ عاطفی با اضطراب اجتماعی و پرخاشگری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر شیروان رابطه معناداری وجود دارد. به این معنی که هرچه دانش‌آموز به بلوغ عاطفی بالاتری رسیده باشد به همان میزان، از اضطراب اجتماعی و پرخاشگری وی کم خواهد شد و از میزان تنش‌های روانی و هیجانات منفی افراد کاسته خواهد شد.

عظیم‌پور، نعمتی‌هابیل و هادیان‌فرد (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «پیش‌بینی پرخاشگری دانشجویان بر اساس هوش، خلق‌وخو و دلبستگی» نشان دادند که پرخاشگری با متغیرهای نوجویی، آسیب‌پرهیزی، پشتکار، دلبستگی اجتنابی و دلبستگی دوسوگرا دارای رابطه مثبت معنی‌دار است. همچنین براساس خروجی رگرسیون دلبستگی ناایمن اجتنابی و دوسوگرا، متغیر خلق‌وخو و آسیب‌پرهیزی در کنار مقبول‌نمایی اجتماعی توانستند به میزان ۴۷ درصد پرخاشگری را پیش‌بینی کنند که البته از این میزان ۱۶ درصد مربوط به سبک پاسخدهی مقبول‌نمایانه‌ی اجتماعی بود.

¹ Karaoglan Yilmaz, Avci & Yilmaz

² Devender

در پژوهش نقدی، ادیب راد و نورانی پور (۱۳۸۹) با عنوان «اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر پرخاشگری دانش آموزان پسر اول دبیرستان» نتایج نشان داد که آموزش هوش هیجانی می‌تواند بر کاهش پرخاشگری تأثیر داشته باشد. آموزش هوش هیجانی بر پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی و خشم تأثیر داشت، اما خصومت را در دانش آموزان کاهش نداد.

پیشینه پژوهش خارجی

دوینا^۱ (۲۰۲۲) در تحقیقی با عنوان «رابطه بین بلوغ عاطفی و رفتار پرخاشگرانه کلامی در نوجوانان در جوامع بازی آنلاین» نشان داد که بین بلوغ عاطفی و رفتار پرخاشگرانه کلامی نوجوانان در جامعه بازی آنلاین رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین که هر چه بلوغ عاطفی نوجوانان بالاتر باشد، رفتار پرخاشگرانه کلامی کمتر رخ می‌دهد و بالعکس.

آگوستینا، سیاهنیار و کارنلی^۲ (۲۰۱۹) تحقیقی را با عنوان «رابطه بلوغ عاطفی با رفتار پرخاشگرانه دانش‌آموز» انجام دادند که نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین بلوغ عاطفی با رفتار پرخاشگرانه بالا یا بلوغ عاطفی پایین رابطه وجود دارد که بر رفتار پرخاشگرانه تأثیر می‌گذارد.

در تحقیق سینگ^۳ (۲۰۱۶) با عنوان «بررسی پرخاشگری در نوجوانان در رابطه با بلوغ عاطفی آنها» بر روی ۲۰۰ دانش‌آموز دبیرستانی مدارس مختلف ناحیه باتیندا پنجاب به منظور بررسی پرخاشگری نوجوانان در رابطه با بلوغ عاطفی آنها انجام شد. مقیاس پرخاشگری و مقیاس بلوغ عاطفی استفاده شد. از تکنیک ضریب همبستگی و T-Ratio استفاده شد. این مطالعه تفاوت معناداری را در پرخاشگری در بین دانشجویان دختر و پسر نشان داده است همچنین بین بلوغ عاطفی دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود دارد. بین پرخاشگری و بلوغ عاطفی در کل نمونه رابطه معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف یک پژوهش بنیادی است. طرح پژوهش از نوع همبستگی است که در آن رابطه بین متغیرهای مختلف با استفاده از ضریب همبستگی بررسی و تعیین می‌شود و حدود تغییرات یک یا چند متغیر با حدود تغییرات یک یا چند متغیر دیگر مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری مورد نظر در این پژوهش شامل دانشجویان مقطع کارشناسی روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز می‌باشد. حجم جامعه با استفاده از آماري که از دانشگاه تهران مرکز گرفته شد در مقطع کارشناسی روان‌شناسی کلیه گرایش‌ها حدود ۱۸۰۰ نفر می‌باشد. برای انتخاب نمونه مورد نظر از بین دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی استفاده شده است. به این صورت که جهت تهیه آمار دقیق دانشجویان مقطع کارشناسی به واحد مربوطه مراجعه شد و پس از درآوردن آمار دقیق دانشجویان حجم نمونه بر اساس جدول کرجسی - مورگان بر اساس فرمول مربوطه محاسبه شده است. بر این اساس با توجه به سطح اطمینان ۰/۹۵ حجم نمونه ۳۱۷ نفر تعیین گردیده است که در پژوهش حاضر تعداد ۱۳۶ نفر از حجم نمونه را پسران و ۱۸۱ نفر را دختران تشکیل دادند. بنابراین درصد دانشجویان: حسب جنسیت ۴۳٪ پسر و ۵۷٪ دختران را تشکیل دادند.

ابزار گردآوری داده

در این پژوهش جهت جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. روش کتابخانه‌ای برای نگارش مباحث نظری و پیشینه ادبیات پژوهش به کار رفته است و شیوه مطالعه میدانی برای گردآوری داده‌های آماری مورد نیاز استفاده شده است. در این پژوهش برای سنجش میزان بلوغ عاطفی از پرسشنامه بلوغ عاطفی EMS سینگ و بهارگاوا بهره برده شد که در جدول (۱) به مقیاس‌ها و ضرایب آن اشاره شده است. همچنین در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۸۷ به دست آمد.

¹ Devina

² Agustina, Syahniar & Karneli

³ Singh

جدول (۱) پنج گروه و ۴۸ سؤال مقیاس بلوغ عاطفی

مقدار ضریب	تعداد سوالات	حیطه‌ها
۰/۷۵	۱۰	عدم ثبات عاطفی
۰/۶۳	۱۰	بازگشت عاطفی
۰/۵۸	۱۰	سازگاری اجتماعی
۰/۸۶	۱۰	فروپاشی شخصیت
۰/۴۲	۸	فقدان استقلال
-	۴۸	جمع کل سؤال‌ها

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

اطلاعات آماری بر اساس داده‌های به دست آمده پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در سطح توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد استفاده شد. در سطح استنباطی با توجه به نوع داده‌ها، یافتن رابطه بین آنها باید از ضریب همبستگی و رگرسیون متناسب با این داده‌ها استفاده شده است.

یافته‌ها

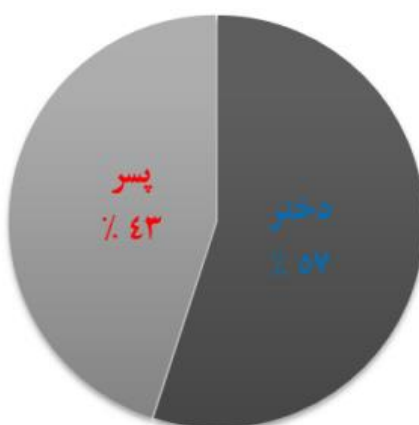
آمار توصیفی

میانگین و انحراف استاندارد نمرات آزمودنی‌ها در متغیرهای بلوغ عاطفی و پرخاشگری به تفکیک جنسیت در جدول (۲) آورده شده است. همچنین در نمودار (۱) درصد دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش به تفکیک جنسیت ارائه شده است.

جدول (۲) میانگین و انحراف استاندارد نمرات آزمودنی‌ها در متغیرها

دانشجویان دختر (۱۸۱)		دانشجویان پسر (۱۳۶)		-
انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	متغیرها
۸/۴۳	۶۲/۰۵	۸/۰۷	۵۸/۳۴	بلوغ عاطفی
۱۲/۵۸	۸۱/۱۰	۱۲/۱۹	۴۴/۸۷	پرخاشگری

نتایج جدول (۲) نشان‌دهنده شاخص‌های توصیفی دانشجویان در متغیرهای مورد پژوهش است. یافته‌ها نشان می‌دهد که میانگین بلوغ عاطفی دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر است و میانگین پرخاشگری دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر می‌باشد.

نمودار (۱) درصد دانشجویان بر حسب جنسیت

نمودار (۱) درصد دانشجویان شرکت‌کننده را ارائه می‌دهد که از این بین دانشجویان پسر ۴۳٪ و دانشجویان دختر ۵۷٪ از شرکت‌کنندگان را به خود اختصاص داده‌اند.

آمار استنباطی

برای تحلیل فرضیات اختصاصی پژوهش که به بررسی روابط ساده بین متغیرها می‌پردازند از آزمون همبستگی پیرسون و برای بررسی سوال پژوهش از تحلیل رگرسیون ساده خطی به شیوه همزمان استفاده شد، که نتایج آن در جدول (۳) آورده شده است.

جدول (۳) نتایج ماتریس همبستگی بلوغ عاطفی و پرخاشگری

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱
بلوغ عاطفی															
پرخاشگری															
ری															

$p < 0/01$ ** $p < 0/05$ *

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد که بین بلوغ عاطفی با پرخاشگری رابطه منفی معنادار وجود دارد ($p < 0/01$ و $r = -0/52$). لذا با اطمینان ۰/۹۹ می‌توان گفت که هر چه دانشجویان بلوغ عاطفی بیشتری داشته باشد، میزان پرخاشگری آنها کمتر است. سوال پژوهش: سهم بلوغ عاطفی در پیش بینی پرخاشگری چقدر است؟ به منظور بررسی این سوال از رگرسیون خطی استفاده شده است که نتایج آن در جداول زیر آمده است.

جدول (۴) جدول رگرسیون همزمان

مدل	R	R^2	R^2 تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۶۲۱	۰/۳۸۶	۰/۳۵۹	۱۰/۰۰۹۷۶

پیش‌بین‌ها (ثابت): بلوغ عاطفی

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که متغیر بلوغ عاطفی وارد معادله رگرسیون شده که میزان همبستگی آن با پرخاشگری برابر ۰/۶۲۱ و مقدار مجذور آر برابر ۰/۳۸۶ و مجذور آر تعدیل شده برابر ۰/۳۵۹ می‌باشد بدین معنی که این متغیرها با هم ۳۵/۹٪ از تغییرات پرخاشگری را پیش بینی می‌کنند.

جدول (۵) تحلیل واریانس

شاخص‌های آماری منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	سطح معناداری
رگرسیون باقی مانده کل	21419/963	14	1529/997	15/270	0/000
	30259/495	302	100/197		
	51679/457	316			

پیش‌بین‌ها (ثابت): بلوغ عاطفی   ملاک: پرخاشگری

جدول (۵) به بررسی معناداری مدل رگرسیون می‌پردازد که نتایج حاکی از معنادار بودن مدل رگرسیون می‌باشد که مقدار f محاسبه شده با ۱۵/۲۷۰ با درجات آزادی ۱۴ و ۳۰۲ بزرگتر از مقدار بحرانی می‌باشد و سطح معناداری کوچکتر از سطح ۰/۰۱ می‌باشد که نشان‌دهنده معنا دار بودن مدل رگرسیون می‌باشد.

جدول (۶) ضرایب رگرسیون

مدل	مقادیر استاندارد نشده	β	مقدار t	سطح معناداری
	B خطای استاندارد			
مقدار ثابت	7/810 52/892		15/736	0/000
بلوغ عاطفی	0/074 -0/758	-0/503	-10/206	0/000

جدول (۶) به بررسی معادله رگرسیون می‌پردازد همانطور که از نتایج مشاهده شود متغیر بلوغ وارد معادله رگرسیون شده است که مقدار بتای (β) مشاهده شده برای بلوغ عاطفی برابر $0/50-$ است بدین معنی که با یک واحد تغییر در این متغیر مقدار پرخاشگری به اندازه $0/99$ ی آن متغیر تغییر می‌کند و مقدار t محاسبه شده برای هر کدام از متغیرها در سطح $P < 0/01$ معنادار می‌باشد بنابراین با $0/99$ اطمینان میتوان گفت این متغیر قدرت پیش بینی پرخاشگری را دارند.

در نهایت با توجه به یافته‌های جدول (۶) معادله رگرسیون بلوغ عاطفی به منظور پیش بینی و تبیین پرخاشگری به صورت زیر است:

$$Y = (-0/758) X_1 + 52/892$$

$Y =$ پرخاشگری

$X_1 =$ بلوغ عاطفی

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بین بلوغ عاطفی با پرخاشگری رابطه منفی وجود دارد به این معنی که هر چه سطح بلوغ عاطفی دانشجویان بالاتر باشد میزان پرخاشگری آنها پایین است و بالعکس. نگاهی به پژوهش‌های گذشته نشان می‌دهد که نتایج بدست آمده از این پژوهش با پژوهش‌های دوینا (۲۰۲۲)، آگوستینا، سیاهنیار و کارنلی (۲۰۱۹)، سینگ (۲۰۱۶)، خجسته و سجادیپور (۱۳۹۹)، عظیم پور، نعمتی هابیل و هادیان فرد (۱۳۹۹) و نقدی ادیب راد و نورانی پور (۱۳۸۹) هم‌راستا می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان بیان داشت که هیجان‌ها در زندگی انسان نقش اساسی دارند و اگر بیش از حد در یک فرد جمع شوند باعث بروز رفتار غیر منطقی مثل پرخاشگری خواهد شد. پرخاشگری زمانی رخ می‌دهد که تعادل بین تکانه‌ها و کنترل درونی در هم شکنند از نظر گلنن (۲۰۰۰) بلوغ عاطفی یعنی آگاهی داشتن نسبت به احساسات خود در زمان بروز آنها و عمده‌ترین توانایی در امر کنترل تکانه شناخت تفاوت میان احساسات و اعمال و یاد گرفتن این مطلب است که در صورتی می‌توان تصمیم عاطفی بهتری اتخاذ کرد که بتوان نخست تکانه عمل را کنترل کرد و سپس ۱ واکنش‌های متفاوت ممکن و پیامدهای آنها را از قبل بررسی نمود (پارسا، ۱۳۸۵). افرادی که بلوغ عاطفی بالایی دارند کنترل عواطف خود را بر عهده دارند احساسات موجب تحریک آنها نمی‌شود و عواطف خود را در زمان مناسب و به شکل مناسب بیان می‌کنند (آرامسترانگ، ۲۰۱۰)، به نقل از نودین یزدی، (۱۳۹۰). همچنین فردی که به رشد عاطفی کامل رسیده باشد در زندگی اجتماعی توانایی برقراری ارتباط صحیح با دیگران را دارد و توانایی پذیرش مسئولیت در قبال خود و دیگران را نیز پیدا می‌کند و در تعامل با دیگران موفق است خود خواه و خود محور نیست و توانایی تطبیق با شرایط و محیط پیرامونش را دارد و همچنین می‌تواند پاسخهای خود را به تأخیر اندازد آنچنانکه تکانشوری و پرخاشگری را به تأخیر می‌اندازد (حسن زاده، ۱۳۷۸).

منابع

احدی، حسن و بنی جمالی، شکوه‌السادات، (۱۳۸۵). روانشناسی رشد: مفاهیم بنیادی در روانشناسی کودک، تهران: انتشارات بنیاد.

پارسا، محمد، (۱۳۸۵). روانشناسی شخصیت، جلد دوم، تهران: رسا.

حسین‌خانزاده، عباسعلی، رشیدی، نورالدین، یگانه، طیبیه، زارعی‌منش، قاسم، قنبری، نیکزاد. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر میزان اضطراب و پرخاشگری دانشجویان. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان. ۱۲ (۷): ۵۴۵-۵۵۸

خجسته، سعیده، سجادیپور، سارا (۱۳۹۲)، رابطه بلوغ عاطفی با اضطراب اجتماعی و پرخاشگری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر شیروان، هفتمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم تربیتی، روانشناسی و مشاوره ایران، تهران

رضایی، مه‌ری، جعفری، اصغر. (۱۴۰۱). پیش‌بینی بلوغ عاطفی دانش‌آموزان دختر بر اساس شیوه‌های فرزندپروری و حمایت اجتماعی ادراک شده. فصلنامه علمی- پژوهشی خانواده و پژوهش. ۱۹ (۴): ۶۰-۴۷

زارع‌مقدم، علی، محمدی‌مقدم، سمیه. (۱۳۹۶). رابطه عملکرد خانواده با پرخاشگری دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بیرجند. مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان، ۴۶ (۱۲): ۲۴-۷.

- سالتون، جیم، (۱۳۷۸). بلوغ جسمی، بلوغ فکری، بلوغ اجتماعی، تحلیلی بر روانشناسی ازدواج ترجمه علی اکبر حسن زاده، نشریه ابرار.
- عظیم پور، علی رضا، نعمتی هابیل، فاطمه، هادیان فرد، حبیب. (۱۳۹۹). پیش‌بینی پرخاشگری دانشجویان بر اساس هوش، خلق‌وخو و دلبستگی. پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۱۰(۳۷)، ۶۵-۸۶.
- کریمیان، سیده نرگس، حجازی، مسعود (۱۳۹۸). نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه بین کیفیت زندگی و بلوغ عاطفی با تمایل به فرزندآوری. روان پرستاری، ۷(۵): ۶۱-۵۴.
- مشهدی، ریحانه، عرب، علی، جناآبادی، حسین. (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی آموزش مثبت‌نگری و شناخت‌درمانگری مبتنی بر ذهن‌آگاهی بر بلوغ عاطفی. پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، ۱۲(۱)، ۱۷-۳۸.
- نقدی، ادیب راد، و نورانیپور، (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر پرخاشگری دانش‌آموزان پسر اول دبیرستان فصلنامه علمی پژوهشی بهبود، ۱۴(۳)، ۲۱۱-۲۲۴.
- نوایق یزدی، معصومه (۱۳۹۱). رابطه بین نوع عاطفی والدین و سازگاری اجتماعی فرزندان دختر مقطع متوسطه شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- هدایتی مقدم، سهیلا، بخشی پور، ابوالفضل. (۱۴۰۱). اثربخشی طرحواره درمانی هیجانی بر طلاق عاطفی و بلوغ عاطفی زوجین متقاضی طلاق شهر بابل. فصلنامه تعالی مشاوره و روان درمانی، ۱۱(۴۲)، ۴۴-۳۶.
- Agustina, I., Syahniar, S., & Karneli, Y. (2019). Relationship of Emotional Maturity with Student Aggressive Behavior. *Jurnal Neo Konseling*, 1(3).
- Biswas, S. (2018). A Study on Emotional Maturity of Students of Higher Secondary School. *International Journal of Innovative Research in Engineering & Multidisciplinary Physical Sciences*, 6(4), 6-11.
- Devender, K. (2023). Aggression Among Senior Secondary School Students In Relation To Gender Residential Background And Anxiety.
- Devina, Shella Caturia (2022). The Relationship Between Emotional Maturity and Verbal Aggression Behavior in Adolescents in Online Gaming Communities. Undergraduate thesis, Universitas 17 Agustus 1945 Surabaya.
- Jobson, M. C. (2020). Emotional Maturity among adolescents and its importance. *Indian Journal of Mental Health*, 7(1), 35-41.
- Joshi, K., Patil, S., Gupta, S., & Khanna, R. (2033). Role of Pranayama in emotional maturity for improving health. *Journal of medical pharmaceutical and allied sciences*, 11(2).
- Joy, M., & Mathew, A. (2018). Emotional maturity and general well-being of adolescents. *IOSR Journal of Pharmacy*, 8(5), 01-06.
- Karaoglan Yilmaz, F. G., Avci, U., & Yilmaz, R. (2022). The role of loneliness and aggression on smartphone addiction among university students. *Current psychology*, 1-9.
- Singh, M. (2016). A study of aggression among adolescents in relation to their emotional maturity. *Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies* (4), 3091-309727.
- Sutradhar, A., & Sen, S. (2022). Emotional maturity and study habits of B. Ed. trainees—A correlational study. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 9(12), 77-83.

The Relationship between Emotional Maturity and Aggression in Students

Atefeh Ghasemian¹

Abstract

Purpose: The purpose of this study was to determine the relationship between emotional maturity and aggression in students at Islamic Azad University. **Method:** The current research is a fundamental research in terms of its purpose. The research design is of the correlation type, in which the relationship between the variable of emotional maturity and aggression is investigated and determined using the correlation coefficient, and the limits of changes of one or more variables were studied with the limits of changes of one or more other variables. Statistical information was analyzed based on the data obtained after collecting the questionnaires using spss statistical software at two descriptive and inferential levels. **Findings:** It shows that there is a significant negative relationship between emotional maturity and aggression ($p < 0.01$ and $r = -0.52$). Therefore, with 0.99 certainty, it can be said that the more emotional maturity students have, the less aggressive they are, and also the findings of the present study showed that there is a negative relationship between emotional maturity and aggression, which means that the higher the level of maturity If the emotional level of students is higher, their level of aggression is low and vice versa. **Conclusion:** It can be said that emotions play a fundamental role in human life, and if they accumulate too much in a person, it will cause irrational behavior such as aggression. Therefore, aggression occurs when the balance between impulses and internal control is broken.

Keywords: Emotional Maturity, Islamic Azad University, Aggression

---

¹ Master of Educational Psychology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran (Corresponding Author)